‘Matthijs, ga niet door’

Posted on 23 november 2022 by Harrie Verbon

Matthijs van Nieuwkerk, de frontman van het eens (2005-2020) populaire televisieprogramma De Wereld Draait Door (DWDD), staat nu ernstig onder vuur. Volgens de Volkskrant blijkt hij een bullebak te zijn geweest die een schrikbewind voerde op de redactieburelen. Het verbaast mij niet en het verbaast mij wel.

Zelf heb ik ook eens een bullebak als baas gehad. Ik werkte toen bij een bank. Mensen die mijn baas alleen van buiten het werk kenden, vonden hem een charmante, welbespraakte man. Maar intern op het werk kon hij tegen zijn ondergeschikten, waaronder ik dus, onverwacht disproportioneel uitvallen. Bij zo’n baas kon je beter niet te lang blijven. Dat is wat ik dan ook deed. Na drie jaar werkte ik aan een universiteit waar niemand tegen mij uitviel.

Van Nieuwkerk kreeg ook toen DWDD nog liep, wel eens kritiek. Hij zou zijn gasten te weinig ruimte geven, liet ze niet uitspreken. Men vond dat hij zelf te vaak aan het woord was en de items te oppervlakkig behandelde. Toch was voor mij lange tijd, in de avond ergens tussen half acht en acht uur, DWDD het ideale opwarmertje voor het NOS-journaal van acht uur.

Steeds dezelfde gasten

Tot het mij begon op te vallen dat steeds weer dezelfde gasten kwamen opdraven. Die gasten waren lang niet altijd inhoudelijk sterk. Ze leken eerder uitgekozen omdat ze in een paar minuten naast Van Nieuwkerk een mooie show wisten neer te zetten. Of, omdat het net leek alsof ze wel inhoud wisten te brengen in korte tijd.

Wat mij betreft was de inhoud wel heel vaak dunnetjes. In willekeurige volgorde heb ik het volgende rijtje: Beatrice de Graaf, Alexander Klöpping, Jelle Brandt Corstius, Herman Pleij en Halina Reijn. Halina Reijn was, geloof ik, vaker 'tafeldame' dan gast. Als gast vond ik haar vaak nogal exhibitionistisch optreden. Zo iets als 'kijk mij nu eens sexy zijn en toch heb ik geen kinderen'. Voor mij werd de irritatiegraad van haar zo hoog dat ik niet meer naar toneelstukken ging waarin zij een van de acteurs was.

De andere gasten kwamen ook vaak opnieuw tevoorschijn. Zij sloegen dan zo vaak de plank mis dat op een gegeven ogenblik – het moet ergens in 2014 geweest zijn – ik ophield met naar DWDD te kijken. Ik keek alleen nog op Uitzending Gemist naar items die op een of andere wijze in het nieuws waren gekomen. Over een aantal van de boven genoemden heb ik het al eerder gehad. Laat ik nog even kort herhalen wat er mis was met deze gasten.

Beatrice de Graaf

Beatrice de Graaf trad in DWDD op als terrorisme-expert. Zij mocht in DWDD – maar ook op diverse andere plaatsen – uitleggen dat wij niet bang voor vluchtelingen en/of terroristen hoefden te zijn. De Nederlandse autoriteiten voerden volgens haar een uitmuntend dé-radicaliseringsbeleid.

Daarmee was ze helemaal politiek correct. Ik had nooit het idee dat deze uitspraken op eigen onderzoek waren gebaseerd. Het is sowieso moeilijk te achterhalen hoe vluchtelingen met een verblijfstatus in Nederland worden benaderd. De organisaties die daar miljoenen subsidies voor ontvangen zijn niet op uitbundige verslaglegging te betrappen.

Alexander Klöpping

De door Van Nieuwkerk tot whizzkid verheven Alexander Klöpping mocht van Van Nieuwkerk diverse malen in DWDD overenthousiast digitale revoluties aankondigen. Ik kan me nog de aankondiging van 'de bril met aansluiting op internet' herinneren. Klöpping werd bijna schor van opwinding. Van die bril werd nadien weinig meer vernomen.

Alexander Klöpping mocht ook eens komen uitleggen dat digitaal academisch onderwijs alle 'mindere' docenten in Nederland overbodig zou maken. Daarmee bleek hij weinig van academisch onderwijs af te weten, maar hij mocht er toch zijn ei over kwijt in DWDD.

De toenmalige minister van onderwijs was ook aanwezig in de uitzending. Gelukkig sprak zij Klöpping tegen en zei dat fysiek contact met docenten wel nodig blijft. Het bleek dat Van Nieuwkerk en Klöpping vonden dat colleges een soort popconcerten zouden moeten zijn. Er is overigens niets mis met het bezoeken van popconcerten. Maar met goed onderwijs heeft dat niets te maken.

Jelle Brandt Corstius…

Mijn tenen werden wel heel erg kromgetrokken bij de DWWD-optredens van Jelle Brandt Corstius. Hij was iemand die op de verkeerde momenten de verkeerde personen met de verkeerde middelen belachelijk maakt, dan wel bestrijdt. Hij gedijt goed, zo lijkt het, in een sfeer van hetze en verdachtmakingen, zonder vorm van proces.

Zo was hij in 2013 een soort hetze begonnen tegen Sjoerd van Keulen, de ex-topman van SNS. Hij riep op dreigbrieven of e-mails naar de gesneefde bankier te sturen. Geweld tegen Van Keulen hoefde van hem niet, want 'dat werkt alleen maar averechts'.

Van Keulen had een vastgoedfonds gekocht waar SNS failliet aan zou gaan. Dat was in 2006. Brandt Corstius had daar in 2006 niets over gemeld. Dat deed hij pas in 2013, toen het te laat was. Zijn actie was ook nog op het verkeerde instituut gericht. Brandt Corstius had beter de parlementariërs kunnen stalken omdat die niet hadden willen nadenken over de gewenste omvang van banken in Nederland.

De aandacht verplaatste zich toen naar Brandt Corstius zelf. Mag je wel aanzetten tot het digitaal stalken van iemand? Advocaten en rechters vermoedden een strafbaar feit. Brandt Corstius mocht zich er in DWDD over beklagen dat het over de 'toon van het debat' ging en niet meer over de inhoud. Er was echter geen inhoud.

Het kon ook niet uitblijven dat, te midden van de #metoo epidemie die in 2017 over ons kwam Brandt Corstius ook een duitje in het zakje wilde doen. Gelukkig kon hij zich herinneren dat hij ook (#metoo) verkracht was en wel 15 jaar eerder door een collega bij een televisieprogramma. Hij mocht bij DWDD in oktober 2017 de slachtofferrol spelen. Het bleek echter al heel gauw dat hij geen bewijs had voor deze verkrachting. De beschuldigde – wies naam al heel gauw bekend werd – ging zich verweren. Die beschuldigde erkende dat er sprake was geweest van seksueel contact, maar niet van een verkrachting. Er kwamen rechters aan te pas. De zaak sleepte zich minstens tot in 2020 voort.

…maakt ook dode Chriet Titulaer belachelijk

In hetzelfde jaar 2017 deed Jelle Brandt Corstius bij DWDD ook nog eens grappig over de dood van Chriet Titulaer. Brandt Corstius probeerde het Limburgse accent van Titulaer na te doen. Het studiopubliek vond dat vermakelijk, maar later bleek er een storm van verontwaardiging opgestoken op de sociale media. Men vond het ongepast dat Brandt Corstius poogde Titulaer belachelijk te maken.

Vreemd genoeg leek het erop alsof Van Nieuwkerk zelf er niet zo blij mee was dat Brandt Corstius was aangeschoven. Het was, inderdaad, een schoolvoorbeeld van verkeerde casting. De presentator zal er een redactielid van DWDD nog wel hevig voor uitgescholden hebben. Brandt Corstius was niet gekwalificeerd om iets te zeggen over de verdiensten van Titulaer. Hij droeg volstrekt niet relevante passages uit een volstrekt niet relevant werk van Titulaer voor met een volstrekt niet relevant accent. Het was symptomatisch: door steeds maar dezelfde hoofden in beeld te zetten, voelen deze zich onkwetsbaar.

Herman Pleij

Herman Pleij was een sprekend voorbeeld van iemand die zich uitsloofde om een succesvolle gast bij DWDD te zijn. Hij sprak minstens net zo snel als Van Nieuwkerk, bewoog schouders en handen alsof ze uit zijn lichaam wilden vliegen. Verder beperkte hij zich bij DWDD bij voorkeur tot historische prietpraat.

Bij de installatie van de koning mocht hij in DWDD komen uitleggen waarom er zoveel bordjes en vaantjes te koop waren met het kroonprinselijk paar erop. Dat was 'omdat we bij elkaar willen horen'. We hebben 'behoefte aan houvast, we zijn kuddedieren,' zei Pleij en 'we leven in een vacuüm.' Hoe vaak hij bij DWDD is verschenen om zijn historische prietpraat over de kijkers uit te strooien, heb ik overigens niet bijgehouden.

Van Nieuwkerk wil alleen gasten die 'leveren'

In de berichtgeving van De Volkskrant over het gedrag van Matthijs van Nieuwkerk staat uitgelegd waarom steeds dezelfde gasten werden opgetrommeld. Ik citeer de passage letterlijk:

De woede van de presentator zorgt ervoor dat medewerkers geen enkel risico meer nemen. Als een gast 'niet levert' worden zij afgebrand, weten ze. Bij twijfel richten ze zich daarom op zijn lievelingsgasten: Sywert van Lienden, Hugo Borst, Jort Kelder, Alexander Klöpping. 'Bel Sywert maar, vraag maar wat Sywert ervan vindt', zei Matthijs dan. Daarom hadden we zo vaak dezelfde gasten.

De redactie durfde niets nieuws meer te doen uit angst de woede van Van Nieuwkerk op te wekken. Dat is het negatieve effect van bullebakgedrag dat door bullebakken zelf niet gezien wordt. De ondergeschikten van de bullebak durven geen risico meer te nemen. Vernieuwing blijft daardoor uit en het product blijft op hetzelfde niveau. In dit geval ging het om het in herhaling vervallen van DWDD. Voor mij was het daarmee in 2015 gedaan met DWDD, ik keek er niet meer naar.

Alle bullebakken de wereld uit

Het is duidelijk: bullebakken zijn niet goed voor de wereld. Als Van Nieuwkerk nu eens als eerste het goede voorbeeld zou geven. Dus, als hij nu eens zou stoppen met allerlei programma's waar hij nu nog mee bezig is. Dan wordt de wereld weer een stukje beter.

Harrie Verbon *is blogger en emeritus-hoogleraar Openbare Financiën aan de Universiteit van Tilburg.*

Wynia's Week dankt de auteurs en de donateurs. ***Nog geen donateur?*** *Hartelijk dank!*